

Судді
Конституційного Суду України
Василю ЛЕМАКУ

Шановний Василю Васильовичу!

У Правовому департаменті Секретаріату Конституційного Суду України підготовлено попередній висновок на конституційну скаргу Гнезділова Сергія Олексійовича щодо відповідності Конституції України (конституційності) частини восьмої статті 176, абзацу восьмого частини четвертої статті 183 Кримінального процесуального кодексу України.

Додаток: на 9 арк. у 1 прим.

З повагою

заступник керівника
Правового департаменту

Микола ГРИЦЕНКО

ПОПЕРЕДНІЙ ВИСНОВОК

на конституційну скаргу Гнезділова Сергія Олексійовича щодо відповідності Конституції України (конституційності) частини восьмої статті 176, абзацу восьмого частини четвертої статті 183 Кримінального процесуального кодексу України

1. Короткий зміст конституційної скарги

Суб'єкт права на конституційну скаргу – громадянин Гнезділов Сергій Олексійович – звернувся до Конституційного Суду України з клопотанням¹ перевірити на відповідність частинам першій, другій статті 24 Конституції України приписи:

1) частини восьмої статті 176 Кримінального процесуального кодексу України від 13 квітня 2012 року № 4651–VI (далі – КПК України)², згідно з якою: „Під час дії воєнного стану до військовослужбовців, які підозрюються або обвинувачуються у вчиненні злочинів, передбачених статтями 402-405, 407, 408, 429 Кримінального кодексу України, застосовується виключно запобіжний захід, визначений пунктом 5 частини першої цієї статті“;

2) абзацу восьмого частини четвертої статті 183 КПК України, згідно з яким: „Під час дії воєнного стану слідчий суддя, суд при постановленні ухвали про застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, враховуючи підстави та обставини, передбачені статтями 177 та 178 цього Кодексу, має право не визначити розмір застави у кримінальному провадженні щодо злочину, передбаченого статтями 109–114², 258–258⁶, 260, 261, 402–405, 407, 408, 429, 437–442¹ Кримінального кодексу України“.

Зі змісту конституційної скарги та долучених до неї матеріалів убачаються такі обставини справи.

Військовослужбовцю Гнезділову С.О. 10 жовтня 2024 року слідчими Головного слідчого управління Державного бюро розслідувань в межах кримінального провадження № повідомлено про підозру у вчиненні кримінального правопорушення, визначеного частиною четвертою статті 408 Кримінального кодексу України

¹ Вх. № 18/102 від 27 березня 2025 року. Конституційна скарга надійшла до Суду засобами електронного зв'язку та підписана Гнезділовим С.О. шляхом накладення електронного цифрового підпису.

Гнезділов С.О. вже звертався з конституційними скаргами з аналогічних питань: конституційна скарга щодо перевіряння на відповідність Конституції України (конституційність) абзацу восьмого частини четвертої статті 183 Кримінального процесуального кодексу України (вх. № 18/94 від 24 березня 2025 року) за формою відповідала вимогам Закону України „Про Конституційний Суд України“ та була розподілена між суддями Конституційного Суду України; конституційна скарга щодо перевіряння на відповідність Конституції України (конституційність) частини восьмої статті 176 та абзацу восьмого частини четвертої статті 183 Кримінального процесуального кодексу України (вх. № 18/95 від 24 березня 2025 року) за формою не відповідала вимогам Закону України „Про Конституційний Суд України“ та була повернута скаргнику з відповідними роз'ясненнями листом керівника Секретаріату Конституційного Суду України (вих. № 004-018-18/768 від 26 березня 2025 року).

Автор клопотання визначив своїм представником у Конституційному Суді України адвоката Бурковську Анастасію Леонідівну та долучив до конституційної скарги електронні файли з текстами документів, які підтверджують її відповідні повноваження: ордер на надання правничої допомоги (серія АА № 1547402) від 21 березня 2025 року, виданий на підставі договору про надання правничої допомоги від 01 листопада 2024 року, а також свідоцтво про право на зайняття адвокатською діяльністю (серія РН № 2270 від 02 листопада 2023 року).

² Відомості Верховної Ради України. 2013 рік. № 9–10. М. 11–12, № 13, ст. 88.

(далі – КК України)³. Слідчий суддя районного суду міста ухвалою від застосував до Гнезділова С.О. запобіжний захід у вигляді тримання під вартою з утриманням на гауптвахті Центрального управління Військової служби правопорядку до 9 грудня 2024 року включно. Колегія суддів судової палати з розгляду кримінальних справ апеляційного суду згадану ухвалу слідчого судді районного суду міста залишила без змін.

Старший слідчий Головного слідчого управління Державного бюро розслідувань (далі – слідчий) за погодженням з прокурором звернувся до слідчого судді районного суду міста з клопотанням про продовження підозрюваному Гнезділову С.О. строку тримання під вартою. Обґрунтовуючи своє клопотання, слідчий серед іншого зазначав, що 27 листопада 2024 року стороні захисту у кримінальному провадженні № повідомлено про завершення досудового розслідування та відкриття матеріалів кримінального провадження для ознайомлення; на даний час ознайомлення сторони захисту зі згаданими матеріалами триває, і завершити його у строк до 9 грудня 2024 року не виявляється можливим; таким чином, закінчити досудове розслідування з направленням до суду обвинувального акта протягом строку дії обраного підозрюваному Гнезділову С.О. запобіжного заходу неможливо, у зв'язку з чим і виникла необхідність продовжити запобіжний захід. Крім того, у клопотанні слідчий посилався на низку доказів, які, на його думку, свідчать про обґрунтованість повідомленої Гнезділову С.О. підозри у вчиненні кримінального правопорушення, а також про те, що ризики, визначені частиною першою статті 177 КПК України, не зменшилися⁴, і застосування більш м'яких запобіжних заходів є недостатнім для запобігання таким ризикам.

Слідчий суддя районного суду міста дійшов висновку про обґрунтованість клопотання слідчого та ухвалою від 29 листопада 2024 року згадане клопотання задовольнив; продовжив підозрюваному Гнезділову С.О. строк тримання під вартою до 15 січня 2025 року, без визначення суми застави. Крім того, слідчий суддя доручив уповноваженим особам Державного бюро розслідувань провести дослідження фактів, викладених у повідомленні захисника – адвоката Бурковської А.Л., та забезпечити невідкладне проведення судово-медичного обстеження підозрюваного.

³ Стаття 408 „Дезертирство“ КК України:

„1. Дезертирство, тобто самовільне залишення військової частини або місця служби з метою ухилитися від військової служби, а також нез'явлення з тією самою метою на службу у разі призначення, переведення, з відрадження, відпустки або з лікувального закладу -

карається позбавленням волі на строк від двох до п'яти років.

2. Дезертирство із зброєю або за попередньою змовою групою осіб - карається позбавленням волі на строк від п'яти до десяти років.

3. Діяння, передбачене частинами першою або другою цієї статті, вчинене в умовах особливого періоду, крім воєнного стану, -

карається позбавленням волі на строк від п'яти до десяти років.

4. Діяння, передбачене частинами першою або другою цієї статті, вчинене в умовах воєнного стану або в бойовій обстановці, -

карається позбавленням волі на строк від п'яти до дванадцяти років“.

⁴ Слідчий зазначав про існування ризиків того, що підозрюваний Гнезділов С.О. може переховуватися від органів досудового розслідування та/або суду; знищити, сховати або спотворити речі або документи, які мають істотне значення для встановлення обставин кримінального правопорушення; незаконно впливати на свідків, експерта, спеціалістів у цьому кримінальному провадженні; перешкоджати кримінальному провадженню іншим чином; вчинити інше кримінальне правопорушення чи продовжити кримінальне правопорушення, у якому підозрюється.

апеляційний суд ухвалою від 25 грудня 2024 року згадану ухвалу слідчого судді залишив без змін, а апеляційну скаргу захисника Бурковської А.Л., яка діє в інтересах підозрюваного Гнезділова С.О. – без задоволення. У мотивувальній частині ухвали апеляційний суд серед іншого зазначив, що з урахуванням характеру та ступеню суспільної небезпечності кримінального правопорушення, у вчиненні якого підозрюється Гнезділов С.О., а також обставин кримінального провадження, даних про особу підозрюваного, наявності обґрунтованої підозри та існування ризиків, визначених частиною першою статті 177 КПК України, колегія суддів погоджується з висновками слідчого судді про необхідність продовження застосування до Гнезділова С.О. запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою; підстав для застосування щодо нього більш м'яких запобіжних заходів не вбачається. Колегія суддів дійшла висновку, що слідчий суддя обґрунтовано, відповідно до вимог статей 176–178, 183, 194, 196, 197, 199 КПК України, продовжив Гнезділову С.О. строк тримання під вартою до 15 січня 2025 року. Ухвала є остаточною та оскарженню в касаційному порядку не підлягає.

До конституційної скарги заявник також долучив копію ухвали Бабушкінського районного суду міста Дніпропетровська⁵ від 23 січня 2025 року, якою було задоволено клопотання захисника Бурковської А.Л. в інтересах обвинуваченого Гнезділова С.О. про звільнення його від кримінальної відповідальності в порядку частини п'ятої статті 401 КК України⁶. Суд звільнив Гнезділова С.О. від кримінальної відповідальності, закрив кримінальне провадження № _____ у, скасував застосований раніше до обвинуваченого Гнезділова С.О. запобіжний захід у вигляді тримання під вартою та негайно звільнив його з-під варти у залі суду.⁷

Автор клопотання твердить, що оспорювані приписи КПК України мають дискримінаційний характер, порушують принцип рівності громадян перед законом, оскільки прирівнюють військовослужбовців під час воєнного стану до особливо небезпечних злочинців (що є дискримінацією за сферою діяльності), визначаючи безальтернативно запобіжний захід у вигляді тримання під вартою щодо військовослужбовців, підозрюваних або обвинувачених у вчиненні певних злочинів (непокора, самовільне залишення військової частини, дезертирство). Заявник також твердить, що внаслідок застосування оспорюваних приписів було порушено його право на свободу та особисту недоторканність, гарантоване статтею 29 Конституції України.

⁵ У провадженні цього суду перебувало кримінальне провадження № 42024052210003371 від 23 вересня 2024 року за обвинуваченням Гнезділова С.О. у вчиненні кримінального правопорушення, визначеного частиною четвертою статті 408 КК України.

⁶ Частина п'ята статті 401 „Поняття військового кримінального правопорушення“ КК України:

„Особа, яка під час дії воєнного стану вперше вчинила кримінальне правопорушення, передбачене статтями 407, 408 цього Кодексу, може бути звільнена від кримінальної відповідальності в порядку, передбаченому кримінальним процесуальним законодавством України, якщо вона добровільно звернулася із клопотанням до слідчого, прокурора, суду про намір повернутися до цієї або іншої військової частини або до місця служби для продовження проходження військової служби та за наявності письмової згоди командира (начальника) військової частини (установи) на продовження проходження такою особою військової служби“.

⁷ Крім того, згаданою ухвалою суд зобов'язав командування Військової частини № 0989 після набрання ухвалою законної сили невідкладно забезпечити продовження проходження військової служби Гнезділовим С.О. та зобов'язав Гнезділова С.О. невідкладно, але не пізніше 72 годин після набрання ухвалою законної сили, прибути до згаданої військової частини для продовження проходження військової служби.

На підтвердження своїх доводів щодо неконституційності оспорюваних приписів автор клопотання посилається на окремі приписи Конституції України, КПК України, а також на судові рішення у своїй справі.

2. Щодо відповідності конституційної скарги вимогам Закону України „Про Конституційний Суд України“

Конституційна скарга надійшла до управління опрацювання конституційних скарг Правового департаменту від Відділу попередньої перевірки конституційних скарг як така, що за формою відповідає вимогам Закону України „Про Конституційний Суд України“ (далі – Закон).

Під час підготування попереднього висновку, про який зазначено у пункті 6 частини другої статті 44 Закону (протягом семи робочих днів, визначених пунктом 2 § 42 Регламенту Конституційного Суду України), щодо відповідності конституційної скарги статтям 55, 56, частині першій статті 77 Закону по суті закріплених ними вимог встановлено таке.

2.1. Конституційна скарга Гнезділова С.О. у цілому відповідає вимогам статті 55 (крім пункту 6, частково – пунктів 5 і 7 частини другої), статті 56, частини першої (крім пункту 2) статті 77 Закону.

2.1.1. Визначаючи на стор. 5 конституційної скарги приписи Конституції України, на відповідність яким належить перевірити оспорюваний припис КПК України, заявник вказує про частини першу, другу статті 24 Основного Закону України та наводить їх зміст. Водночас у прохальній частині конституційної скарги автор просить перевірити оспорювані приписи на відповідність статті 24 Конституції України в цілому (див. стор. 7 клопотання). Також слід зауважити, що при наведенні аргументів, спрямованих на обґрунтування неконституційності оспорюваних приписів, автор твердить, що застосування згаданих приписів призвело до порушення його права на свободу і особисту недоторканність, гарантованого статтею 29 Основного Закону України (див. стор. 6 клопотання), однак при цьому не порушує перед Конституційним Судом України питання щодо перевірки оспорюваних приписів КПК України на відповідність статті 29 Конституції України.

З огляду на це вважаємо, що заявник нечітко визначив обсяг конституційного контролю, а отже частково не дотримав вимог пункту 5 частини другої статті 55 Закону.

2.1.2. Відповідно до пункту 7 частини другої статті 55 Закону у конституційній скарзі зазначаються відомості про документи і матеріали, на які посилається суб'єкт права на конституційну скаргу, із наданням копій цих документів і матеріалів.

До конституційної скарги не долучено витягів з Конституції України та КПК України, на які посилається заявник.

Отже, вимог пункту 7 частини другої статті 55 Закону частково не дотримано.

2.1.3. Суб'єкт права на конституційну скаргу вичерпав усі національні засоби юридичного захисту. Долучена до конституційної скарги ухвала Київського апеляційного суду від 25 грудня 2024 року є остаточним судовим рішенням у справі Гнезділова С.О. в аспекті порушених ним питань, у

мотивувальній частині якого суд застосував оспорюваний припис абзацу восьмого частини четвертої статті 183 КПК України та послався, зокрема, на статтю 176 КПК України в цілому.

2.1.4. Ураховуючи вимоги пункту 2 частини першої статті 77 Закону, право на звернення до Конституційного Суду України з цією конституційною скаргою автор клопотання мав реалізувати до 25 березня 2025 року. Натомість конституційна скарга підписана скаржником 26 березня 2025 року, а надійшла до Конституційного Суду України 27 березня 2025 року, тобто з порушенням строку, встановленого пунктом 2 частини першої статті 77 Закону.

У прохальній частині конституційної скарги (стор. 7) Гнезділов С.О. просить поновити йому строк на звернення з конституційною скаргою „у зв’язку з відсутністю повного тексту остаточного судового рішення та значного суспільного інтересу до справи скаржника“. Автор клопотання намагається пояснити причини пропуску вказаного строку тим, що в день ухвалення остаточного судового рішення у його справі ні йому, ні іншим учасникам справи не було вручено текст цього рішення, а лише проголошено його резолютивну частину; копія ухвали Апеляційного суду міста Києва від 25 грудня 2024 року надійшла на електронну пошту скаржника лише 13 січня 2025 року з супровідним листом згаданого суду. Крім того, висловлюючи прохання про поновлення строку звернення з конституційною скаргою, Гнезділов С.О. просить „врахувати суспільний резонанс кримінального провадження скаржника та інтерес до оскаржуваних норм“ (див. стор. 4 клопотання).

2.2. Обґрунтування тверджень щодо неконституційності оспорюваних приписів КПК України

Відповідно до пункту 6 частини другої статті 55 Закону у конституційній скарзі зазначається обґрунтування тверджень щодо неконституційності закону України (його окремих приписів) із зазначенням того, яке з гарантованих Конституцією України прав людини, на думку суб’єкта права на конституційну скаргу, зазнало порушення внаслідок застосування закону. Скаржник, стверджуючи про невідповідність оспорюваного закону України (його окремих приписів) Основному Закону України, має навести аргументи, які б свідчили про обґрунтованість змісту і вимог конституційної скарги.

2.2.1. У конституційній скарзі Гнезділов С.О. твердить, що оспорювані приписи частини восьмої статті 176 та абзацу восьмого частини четвертої статті 183 КПК України „ставлять військовослужбовців у нерівне становище та прирівнюють їх під час дії воєнного стану до особливо небезпечних злочинців, що становлять загрозу суспільству“ (див. стор. 5 клопотання). Автор клопотання акцентує, що відповідно до частини восьмої статті 176 КПК України до військовослужбовців, які під час дії воєнного стану підозрюються або обвинувачуються у вчиненні злочинів, визначених статтями 402–405, 407, 408, 429 КК України, передбачено застосування виключно найсуворішого запобіжного заходу – тримання під вартою. При цьому, як зазначає заявник, частина четверта статті 183 КПК надає суду право при ухваленні рішення про застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою не визначати розмір застави у кримінальних провадженнях щодо військових правопорушень,

визначених згаданими статтями КК України; водночас таке ж право згадана норма КПК України надає суду і у кримінальних провадженнях щодо низки тяжких злочинів⁸. З огляду на це Гнезділов С.О. твердить, що „віднесення військовослужбовців, які боронять Україну та вчинили непокору, самовільне залишення частини або дезертирство, до небезпечних злочинців на рівні зі зрадниками України, терористами та воєнними злочинцями є нічим іншим, як дискримінація за сферою діяльності“; „внаслідок дискримінаційних положень, що не відповідають Конституції України, до військовослужбовців застосовується виключно найсуворіший запобіжний захід (тримання під вартою), а суд наділений ще повноваженнями позбавити їх права на внесення застави“ (див. стор. 6 клопотання).

Як убачається, Гнезділов С.О. висловлює власні оціночні судження стосовно того, що оспорюваний припис абзацу восьмого частини четвертої статті 183 КПК України фактично прирівнює військовослужбовців, які підозрюються чи обвинувачуються у вчиненні визначених статтями 402–405, 407, 408, 429 КК України злочинів, до небезпечних злочинців (зрадників України, терористів та ін.). Саме на підставі таких суджень автор висновує про те, що вказана норма КПК України запроваджує дискримінацію за сферою діяльності. Фактично заявник висловлює незгоду з тим, що законодавець відніс кримінальні правопорушення, про які йдеться у статтях 402–405, 407, 408, 429 КК України, до тих злочинів, у кримінальних провадженнях щодо яких суд має право при постановленні ухвали про застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою не визначати розмір застави. Тобто висловлює незгоду з відповідним правовим регулюванням.

Поряд з цим Гнезділов С.О. твердить, що під час розгляду судом клопотання про продовження йому строку запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою існували об’єктивні підстави не продовжувати цей строк, „оскільки прокурор не довів, що заявлені ним ризики не зменшились, враховуючи завершення досудового розслідування“. Проте, як акцентує скажник, з огляду на приписи частини восьмої статті 176 та абзацу восьмого частини четвертої статті 183 КПК України він перебував під вартою, „хоча очевидно не становив суспільної небезпеки, оскільки мотивом залишення військової частини було не спричинення шкоди охоронюваним законом інтересам, а привернення уваги до суспільної проблеми – відсутність чітких термінів служби“. Скажник твердить, що внаслідок застосування до нього „дискримінаційних“ приписів частини восьмої статті 176 та абзацу восьмого частини четвертої статті 183 КПК України він утримувався на гауптвахті три

⁸ За змістом приписів частини четвертої статті 183 КПК України слідчий суддя, суд при постановленні ухвали про застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, враховуючи підстави та обставини, передбачені статтями 177 та 178 цього Кодексу, має право не визначити розмір застави у кримінальному провадженні, зокрема: щодо злочину, вчиненого із застосуванням насильства або погрозою його застосування; щодо злочину, який спричинив загибель людини; щодо злочинів, які стосуються створення злочинних організацій та участі в них; щодо особливо тяжкого злочину у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів; щодо злочинів проти основ національної безпеки України; щодо злочинів, пов’язаних з терористичною діяльністю; щодо злочинів проти миру, безпеки, людства та міжнародного правопорядку.

місяці, чим було порушено „без належного обґрунтування“ його право на свободу та особисту недоторканність (див. стор. 6 клопотання).

Як убачається, фактично заявник висловлює незгоду із судовим рішенням про продовження строку тримання його під вартою, висловлюючи переконання, що прокурор не довів наявність підстав для ухвалення слідчим суддею вказаного рішення; саме з огляду на це Гнезділов С.О. вважає, що його перебування на гауптвахті було безпідставним та необґрунтованим, та твердить про порушення його права на свободу та особисту недоторканність. Однак висловлення скаржником власної думки про відсутність об'єктивних підстав для продовження судом строків тримання його під вартою не може розцінюватися як обґрунтування неконституційності приписів КПК України, застосованих у відповідному судовому рішенні.

В аспекті аналізу тверджень автора клопотання про дискримінаційний характер оспорюваних приписів КПК України та їх невідповідність приписам частин першої, другої статті 24 Конституції України доцільно також послатися на юридичну позицію Конституційного Суду України, викладену в Рішенні від 16 жовтня 2007 року № 8-рп/2007⁹, відповідно до якої „гарантована частиною першою статті 24 Конституції України рівність громадян перед законом означає рівну для всіх обов'язковість конкретного закону з усіма відмінностями у правах або обов'язках, привілеях чи обмеженнях, які в цьому законі встановлені. Але всі відмінності у привілеях чи обмеженнях щодо різних категорій індивідів, встановлені законом, не можуть бути пов'язані з ознаками, передбаченими частиною другою статті 24 Конституції України. Зазначений принцип визначає загальне правило неприпустимості встановлення за соціальними або особистими ознаками привілеїв чи обмежень і не є абсолютним“ (абзац другий підпункту 3.3 пункту 3 мотивувальної частини).

З огляду на викладене, вважаємо, що Гнезділов С.О. не обґрунтував тверджень про невідповідність оспорюваних приписів КПК України вимогам частин першої, другої статті 24 Конституції України та не довів порушення його права на свободу та особисту недоторканність.

2.2.2. Стосовно змісту оспорюваних приписів частини восьмої статті 176 та абзацу восьмого частини четвертої статті 183 КПК України слід зазначити таке.

Відповідно до частини восьмої статті 176 КПК України під час дії воєнного стану до військовослужбовців, які підозрюються або обвинувачуються у вчиненні злочинів, передбачених статтями **402–405, 407, 408, 429** КК України, застосовується виключно запобіжний захід, визначений пунктом 5 частини першої цієї статті. Як убачається, вказаний припис має *імперативний* характер, оскільки *безальтернативно* визначає, що до військовослужбовців, які під час дії воєнного стану підозрюються чи обвинувачуються у вчиненні злочинів, визначених згаданими статтями КК України, може бути застосовано *лише такий запобіжний захід, як тримання під вартою*.

⁹ Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 47 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень статті 23 Закону України „Про державну службу“, статті 18 Закону України „Про службу в органах місцевого самоврядування“, статті 42 Закону України „Про дипломатичну службу“ (справа про граничний вік перебування на державній службі та на службі в органах місцевого самоврядування).

Водночас слід зазначити, що під час застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою за частиною восьмою статті 176 КПК кримінальний процесуальний закон не встановлює винятків щодо необхідності дотримання судом приписів статей 178, 194 КПК України, якими визначено обставини, обов'язкові для з'ясування та врахування слідчим суддею, судом при вирішенні питання про застосування запобіжного заходу та його продовження. Так, відповідно до статті 178 КПК України при вирішенні питання про обрання запобіжного заходу, крім наявності ризиків, зазначених у статті 177 КПК України, слідчий суддя, суд на підставі наданих сторонами кримінального провадження матеріалів зобов'язаний оцінити в сукупності всі обставини, у тому числі: вагомість наявних доказів про вчинення підозрюваним, обвинуваченим кримінального правопорушення; тяжкість покарання, яке загрожує особі; вік та стан здоров'я підозрюваного, обвинуваченого та ін. Відповідно до частини першої статті 194 КПК України під час розгляду клопотання про застосування запобіжного заходу слідчий суддя, суд зобов'язаний встановити, чи доводять надані сторонами кримінального провадження докази обставини, які свідчать, зокрема, про недостатність застосування більш м'яких запобіжних заходів для запобігання ризику або ризикам, зазначеним у клопотанні (пункт 3 частини першої).

Тобто, на нашу думку, імперативний припис частини восьмої статті 176 КПК України входить у суперечність з приписами статей 178, 194 КПК України, які зобов'язують слідчого суддю та суд при вирішенні питання про обрання запобіжного заходу враховувати низку обставин з метою ухвалення *вмотивованого* рішення щодо застосування певного виду запобіжного заходу.

В абзаці восьмому частини четвертої статті 183 КПК України (приписи якого оспорує Гнезділов С.О.) законодавець закріплює право слідчого судді, суду під час дії воєнного стану при постановленні ухвали про застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, *враховуючи підстави та обставини, передбачені статтями 177 та 178 цього Кодексу, не визначити розмір застави* у кримінальному провадженні щодо злочину, передбаченого статтями 109–114², 258–258⁶, 260, 261, **402–405, 407, 408, 429, 437–442¹** КК України. Тобто вказані приписи надають суду дискреційні повноваження з урахуванням усіх обставин справи (з метою ухвалення *обґрунтованого* судового рішення про обрання запобіжного заходу) визначати або не визначати розмір застави підозрюваним або обвинуваченим у кримінальних провадженнях щодо злочинів, про які йдеться у тому числі і в частині восьмій статті 176 КПК України. Про дискреційний характер приписів абзацу восьмого частини четвертої статті 183 КПК України зазначив і Конституційний Суд України у Рішенні від 19 червня 2024 року № 7-р(II)/2024¹⁰. Досліджуючи на предмет конституційності приписи частини шостої статті 176 КПК України, Суд зокрема вказав про таке: «Відповідно до Кодексу можливість застосування застави до особи, стосовно якої застосовано запобіжний захід у вигляді тримання під вартою, може бути визначена в ухвалі слідчого судді, суду у випадках, визначених частиною третьою або четвертою статті 183 Кодексу (друге речення частини першої статті 182); „під час дії воєнного стану слідчий суддя, суд при постановленні ухвали про застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, враховуючи підстави та обставини, передбачені статтями 177 та 178 Кодексу, має

¹⁰ Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційними скаргами Бичкова Сергія Андрійовича, Бая Анатолія Анатолійовича щодо відповідності Конституції України (конституційності) частини шостої статті 176 Кримінального процесуального кодексу України.

право не визначити розмір застави у кримінальному провадженні щодо злочину, передбаченого статтями 109–114², 258–258⁶, 260, 261, 402–405, 407, 408, 429, 437–442 Кримінального кодексу України“ (абзац восьмий частини четвертої статті 183). Тобто із наведених приписів Кодексу випливає, що законодавець закріпив дискрецію слідчого судді, суду під час застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою за частиною шостою статті 176 Кодексу не визначати або визначати розмір застави з урахуванням підстав та обставин, установлених статтями 177, 178 Кодексу» (абзац сьомий підпункту 6.3 пункту 6 мотивувальної частини).

З наведеного можна дійти висновку, що оспорюваний припис частини восьмої статті 176 КПК України (який безальтернативно визначає, що під час дії воєнного стану до військовослужбовців, які підозрюються або обвинувачуються у вчиненні злочинів, передбачених статтями 402–405, 407, 408, 429 КК України, застосовується виключно запобіжний захід у виді тримання під вартою) входить у суперечність з приписами абзацу восьмої частини четвертої статті 183 КПК України, які надають слідчому судді, суду дискреційні повноваження при вирішенні питання про визначення розміру застави у кримінальних провадженнях щодо злочинів, згаданих у частині восьмій статті 176 КПК.

У зв'язку з цим вважаємо, що зміст оспорюваного припису частини восьмої статті 176 КПК України може бути більш детально досліджено в аспекті вирішення питання щодо його відповідності частині другій статті 29 Конституції України, згідно з якою ніхто не може триматися під вартою інакше як за вмотивованим рішенням суду.

Гнезділов С.О. не обґрунтував невідповідність частини восьмої статті 176 та абзацу восьмої частини четвертої статті 183 КПК України приписам статті 24 Конституції України, а отже не дотримав вимог пункту 6 частини другої статті 55 Закону. Водночас вважаємо, що порушене у конституційній скарзі питання щодо відповідності Конституції України (конституційності) частини восьмої статті 176 КПК України потребує більш детального дослідження.

ВИСНОВОК

Наявні підстави для відкриття конституційного провадження у справі за цією конституційною скаргою в частині порушеного у ній питання про перевірку на відповідність Конституції України оспорюваного припису частини восьмої статті 176 КПК України

Довідково: На розгляді Третьої колегії суддів Другого сенату перебуває конституційна скарга Гнезділова С.О. (вх. № 18/94 від 24 березня 2025 року) щодо перевіряння на відповідність Конституції України (конституційність) абзацу восьмої частини четвертої статті 183 Кримінального процесуального кодексу України (Суддя-доповідач овенко **В.**).

**Заступник керівника
Правового департаменту –
керівник управління опрацювання
конституційних скарг**

Вячеслав ГЕРГЕЛІЙНИК

Виконавець:
головний консультант
Контроль:
заступник завідувача
відділу попередніх висновків

Тетяна ВОЙНАЛОВИЧ (тел. 12-08)

Олександра БУХТІЯРОВА (тел. 13-35)